

עמק הצבאים ציר זמנים

בתקופת המנדט הבריטי (1917-1948) עוצבו תכניות פיתוח לירושלים. העקרונות שלהן נשמרו ובמשך שנים היתה, בין השאר, הקפדה על בנייה על רכסי ההרים ושמירה העמקים כשטחים פתוחים היוצרים חגורות ירוקות סביב האזורים הבנויים.

לאחר המצור הוחכר שטח העמק לקיבוצים מעלה החמישה וקרית ענבים, שנטעו בו מטעי דובדבנים ותפוחים. חוזה החכירה היה תקף עד 1982, אך למעשה הקיבוצים המשיכו לעבד את האדמות עד תחילת שנות התשעים.

בשנות השמונים והתשעים נבנו באזור קניון מלחה (נפתח 1993), הגן הטכנולוגי ואצטדיון טדי (1992). סלילת כביש בגין, שהחלה באמצע שנות ה-90 והסתיימה בשנת 1998, יצרה מחסום בין עמק הצבאים לבין נחל רפאים, וחלק מאוכלוסיית הצבאים (כ-30 צבאים) נכלאה בעמק.

בסוף שנות ה-90 קידמו הקיבוצים תכנית הכוללת 1400 יחידות דיור, משרדים, מתחמי היי-טק, מוסדות ציבור ומכללה. בשנת 2000 החלו עבודות תשתית, עוד לפני קבלת האישורים הדרושים, ותושבי האזור פתחו במחאה שהיתה עצמאית בשלב ראשון. בתמיכת ארגונים סביבתיים וחברתיים התושבים התאגדו לוועד הפעולה למען עמק הצבאים והגישו התנגדויות לתוכנית. בה בעת אורגנו הפגנות, הוגשו עתירות והתנגדויות משפטיות והתקיימו כנסים. בשנת 2002 ועדת המשנה המחוזית לתכנון ובנייה דחתה את תכנית הבנייה של הקיבוצים.

גורמי נדל"ן שונים המשיכו לקדם תכניות בנייה בעמק. ועד הפעולה התארגן ובחורף 2003 הכין תכנית משל עצמו בשיתוף תושבי האזור – תכנית האב לעמק הצבאים. בשנת 2008 הועדה אמצה את תכנית האב והוחל תהליך של תכנון מפורט.

לראשונה בארץ, הן תכנית האב והן התכנון המפורט, נוצרו בשיתוף עם הציבור ובהתאם

לצרכי הציבור ורצונותיו.

בשנים 2010-2012 נמשך מאבק משפטי על עתידו של העמק, ובמקביל חלה התדרדרות במצב העדר כתוצאה משחרור של כלבי ציד בשטח. העמק נסגר למבקרים בשנת 2013. בוצעו עבודות גידור על מנת לשמור על עדר הצבאים, הוכשרה חניה לכמה עשרות מכוניות, הוקם מבנה כניסה והוקמה מערכת המים הכוללת ארבע בריכות בגדלים שונים ואגמון המשתרע על כ-30 דונם, אגמון שמשך כבר באביב הראשון לקיומו מגוון עופות מים נודדים, וכיום מאכלס גם מספר מינים בסכנת הכחדה כגון צולל ביצות.

במרץ 2015 הסתיים שלב א של הפיתוח והעמק נפתח לקהל הרחב, ומאז נעשו עוד מגוון שיפורים תוספות ופרויקטים שונים כגון פתיחת המסתור הגדול בבריכה, הקמת פינות ישיבה נוספות בגדלים שונים, והקמת מקלט הצבים.